

Posouzení výsledků ochrany proti lýkožroutu smrkovému ve 2.zónách NP Šumava

Záměr: posoudit vybrané lokality ve 2.zónách NP Šumava, zvláště těch, kde se v roce 2008 nebo již dříve uplatnil bezzásahový režim zejména vůči kůrovci z hlediska současného a nebo následného kůrovcového nebezpečí a hrozícího rozšíření napadených ploch;

Cíl: posoudit aktuální stav a návrh na případnou korekci dosavadního postupu;

Ve dnech 13.7.2009 až 17.7.2009 jsem absolvoval terénní šetření za účelem posouzení výsledků ochrany proti lýkožroutu smrkovému ve 2.zónách NP Šumava.

Vlastnímu terénnímu šetření předcházela úvodní společná schůzka, na které byly dohodnuty konkrétní pracovní postupy. Byly utvořeny dvě pracovní skupiny, jedna pro „jihočeskou“ a druhá pro „plzeňskou“ část NP Šumava. Každá pracovní skupina měla svého koordinátora, který s pracovníky NP předjednal návštěvu jednotlivých oblastí NP v průběhu celého týdenního šetření. Před vlastním šetřením v navržených dvou základních částech NP se hned první den konala společná seznamovací venkovní pochůzka. Pochůzky se také zúčastnili zástupci managementu NP Šumava. Kromě úvodní společné pochůzky jsem se již pohyboval jen v expertní skupině v „plzeňské“ části NP Šumava.

Pro jednotné posuzování navštívených lokalit byl v úvodu společné schůzky navržený a následně odsouhlasený jednoduchý formulář – venkovní zápisník. Do tohoto formuláře byly v posuzovaných lesních porostech zaznamenávány skutečně zjištěné údaje, a to především o typu managementu, nezpracovaných kalamitách, výskytu a vývoji kůrovců, prováděných kontrolách kůrovců, intenzitě napadení stojících stromů kůrovcem, posouzení způsobu asanace a její srovnání s typem managementu, případně další významné informace o stavu NP Šumava.

V rámci předem dohodnutého postupu jsem v průběhu terénního šetření zhlédl lokality „Černá hora“ – „Prameny Vltavy“, „Bučina“ – „Kvilda“, „Prášily“ – „Plesná“, „Poledník“ – „Oblík“, „Modravský kopec“ a „Modravský potok“.

Při venkovním šetření na předem určených lokalitách bylo nejprve nutné provést zorientování v terénu za pomoci přidělených map. Z mapových podkladů byla zjišťována zásadní informace o typu managementu pro lesní porosty, ve kterých jsem se momentálně nacházel. Pro následné posouzení stavu lesních porostů bylo nutné oddělit lokality s „bezzásahovým režimem“, a to zejména v rámci 2.zóny NP Šumava, od lokalit se „zásahovým režimem“.

Vylišení obou režimů spočívá v tom, že co se týká výskytu a vývoje kůrovce v lokalitách s „bezzásahovým režimem“, nejsou proti němu přijímána žádná opatření – porosty se nechávají svému přirozenému vývoji. Naproti tomu v lokalitách se „zásahovým režimem“ jsou prováděna veškerá jak preventivní, tak obranná opatření včetně aktivního vyhledávání jedinců napadených kůrovcem a následně i jejich odtěžení. Z odtěženého množství kůrovcové hmoty je vždy v porostech ponecháno 10% hroubí, a to zpravidla odkorněné hmoty. Pokud se jedná o vyskytující se sterilní souše, tyto nejsou těženy a zůstávají v porostech ponechány.

Výsledky zjištění (vizuální) o stavu navštívených lokalit byly průběžně zaznamenávány do venkovního zápisníku. Stručný přehled o provedených zjištěních jsem sumarizoval do připojené tabulky (viz.příloha č.1).

Souhrnně lze konstatovat následující skutečnosti:

V lokalitách s „bezzásahovým režimem“ došlo k totálnímu rozpadu stávajících smrkových porostů. Když vezmeme v úvahu jenom období posledních několika let, mnohde k tomu přispěla větrná kalamita z let 2007 a 2008, jinde neprovádění jakýchkoliv opatření proti vyskytujícímu se kůrovci, dosahujícího až kalamitního stupně rozšíření. Nejsou vzácností lokality, ve kterých se oba tyto škodlivé faktory spojily v jeden zničující živel. Proto zde v těchto dnech nacházíme nezpracovanou kalamitní hmotu v podobě zpravidla celoplošných vývrátů s neodkorněnou nebo jinak neošetřenou dřevní hmotou, která byla následně po vzniku kalamity atraktivní pro vývoj a nekontrolované rozšíření kůrovce. Na plochách se dále vyskytuje množství suchých odumřelých smrkových jedinců, které se s postupem času a především pod vlivem klimatických činitelů rozpadají „nastojato“. Rozpad těchto jedinců je zejména nebezpečný podél přístupových komunikací, na kterých se pohybuje množství turistů a cykloturistů. V neposlední řadě se zde můžeme setkat se zbytky „zelených“ smrčů, jejichž torza živých stromů odumřou pod invazním náletem přemnoženého kůrovce a je jenom otázkou času, kdy se tak stane. Proces totální likvidace smrkových porostů je v současné době již nevratný. A právě porosty s odumírajícími jedinci jsou „semeništěm“ pro kůrovce, který opouští takto zdecimované lesní porosty a intenzivně nalétává (dvě rojení) do sousedních porostů se „zásahovým režimem“.

Lokality se „zásahovým režimem“ jsou v současné době pod intenzivním náletem kůrovců z důvodu, jak již bylo výše uvedeno. V lesních porostech tohoto typu managementu se objevují kůrovcová kola i jednotlivě nalétnutí jedinci. Při rojení (nyní již 2.) jsou také silně zasaženy okrajové osluněné stěny porostů. Obranná opatření (převažují lapače) jsou až na výjimky nalétnuta kůrovci ve slabé intenzitě, přičemž stav okolních porostů vypovídá o intenzivním náletu kůrovců přímo do těchto porostů, nacházejících se v přímém sousedství s porosty s „bezzásahovým režimem“. Jsou případy, že přes silný nálet kůrovců bylo instalováno nedostatečné množství těchto zařízení (43A). Naopak mnohde byl podél cest zjištěn až nesmyslně vysoký počet lapačů (monitorační?). Byly zjištěny případy nezpracovaných a neošetřených vývrátů z jara r. 2009. V několika případech bylo zjištěno neošetření pokácených lapáků umístěných přímo do porostu v jarním období r. 2009 a nedůsledné odkornění zpracované nahodilé těžby s následným ponecháním v lese.

Při posuzování napadených stromů jsem pozoroval klasické příznaky doprovázející nálety kůrovců na stromy (závrty na kmenech stromů, žloutnoucí a chřadnoucí koruna,...) s výjimkou ronění pryskyřice. Tento projev obranného mechanismu byl pozorován výjimečně.

Ve velkém rozsahu byl také pozorován úživný žír na jedincích a skupinách smrku i ve věku 15-25 let. Důsledkem toho dochází k odumírání také nové generace lesa, a to v lokalitách bez možnosti obnovení lesního porostu přirozenou cestou.

Základní informací v provádění obranných opatření proti kůrovci je skutečnost, že v letošním roce probíhalo jarní rojení již počátkem května (kolem 10.-15.5.2009), druhé rojení probíhalo ve dnech prováděného šetření (kolem 1.-15.7.2009).

Při terénní pochůzce po hranici se SRN bylo zaznamenáváno zpracovávání kůrovcových stromů za použití šetrné mechanizace (lanovka).

Závěr:

Provedeným šetřením jsem dospěl k závěru, že stávající vylišení managementu na „bezzásahový“ a „zásahový“ režim je v neprospěch stavu lesních porostů. Porosty v „bezzásahovém“ režimu jsou již ve stádiu absolutního rozpadu. Lesní porosty v „zásahovém“ režimu jsou v důsledku intenzivního náletu kůrovce z „bezzásahových“ porostů zpravidla pod kalamitní zátěží kůrovců natolik oslabené, že v jejich bezprostřední blízkosti nelze agresivní šíření kůrovce zastavit. Je jen otázkou času, kdy se i ony dostanou do dnešní podoby lesních porostů s „bezzásahovým“ managementem.

Postrádám odůvodnění neúměrného rozšíření „bezzásahového“ managementu v NP. Z původního rozsahu 13% rozlohy NP Šumava 1.zón a 2.zón s managementem samovolného vývoje je nyní z managementových map patrné jejich navýšení na stávajících 25-30%. Nabízí se otázka, zda je nastavený proces navyšování „bezzásahového“ managementu konečný?!

Návrh na korekci dosavadního postupu:

Již dále nerozšiřovat stávající „bezzásahový“ managementový režim, případně přehodnotit jeho stávající rozsah směrem dolů.

Posílit aktivní obrannou činnost a zabránit dalšímu šíření kůrovce v oblasti. Zabránit všemi prostředky rozšíření kůrovce na sousední majetky.

Na základě typologického posouzení podporovat výsadbu dřevinami odpovídajícími danému stanovišti (BK, JV, JD, ...), a to na úkor SM, včetně jejich zabezpečení před škodami zvěří.

Ponechaná odkorněná hmota určená k přirozenému rozpadu v porostech mnohde až do výše 1 m bude v této podobě ležet v lese několik desítek let. Bylo by vhodné dřevní hmotu těžbou v porostech ekonomicky zhodnotit a získané finanční prostředky účelně využít k obnově lesů a přírody v území NP Šumava.

Vypracovat dlouhodobou koncepci pro lesní porosty v rámci NP Šumava, neboť jak dokladuje stávající stav lesů, dosavadní postupy se ne zcela osvědčily.

Přehodnotit umístění obranných prostředků (lapače, lapáky, trojnožky) tak, aby byla v dostatečném množství, vysoce účinná a plnila svoje poslání.

Lesní ekosystém posílit za účelem jeho vodoochranné a půdoochranné funkce, čímž budou vytvořeny předpoklady pro zajištění nejenom funkcí krajinných, ale i klimatických.

Mimo jiné jsou lesy na územích národních parků dle ustanovení § 8 odst.1 písm. c) zákona č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně a doplnění některých zákonů (*lesní zákon*) lesy zvláštního určení. Doporučuji, aby se tato skutečnost vzala zcela vážně v úvahu včetně ustanovení § 1 lesního zákona, jehož účelem je stanovit předpoklady pro zachování lesa, péči o les a ochranu lesa jako národního bohatství, tvořícího nenahraditelnou složku životního prostředí, pro plnění všech jeho funkcí a pro podporu trvale udržitelného hospodaření v něm.

Zjištění povedl: Ing. Václav Horáček
V Horšovském Týně dne 30.7.2009

Příloha č. 1: Souhrnná tabulka – venkovní zápisník
Příloha č. 2: Fotodokumentace /15 ks/
Příloha č. 3: Venkovní zápisník /33 listů/

_____ Informace od NOD32 4364 (20090824) _____

Tato zpráva byla proverena antivirovým systémem NOD32.
<http://www.nod32.cz>